

TA'LIM MUASSASASI FAOLIYATINI BOSHQARISH, DAVLAT-JAMOATCHILIK TAMOYILIGA KO'RA BOSHQARISHNING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK ASOSLARI

Zaripova M.Q.

Qashqadaryo viloyati PYaMO'MM katta o'qituvchisi

Tayanch soʻzlar: davlat boshqaruvi, menejment, professional ta'lim, maqsadga muvofiqlik, pedagogik faoliyatini boshqarish.

Ключевые слова: государственное управление, менеджмент, профессиональное образование, целесообразность, управление педагогической деятельностью.

Key words: public administration, management, professional education, expediency, management of teaching active.

Ta'lim muassasasini boshqarish amaliyoti. O'zbekiston Respublikasining Prezidenti Sh.Mirziyoyev tamonidan 2020-yil 23-sentabr, O'RQ-637-sonli qarori bilan qabul qilingan "Ta'lim to'g'risidagi" qonunida ham ta'lim tizimini boshqarish tartiblari ko'rsatilgan.

26-modda. Ta'lim sohasidagi vakolatli davlat boshqaruvi organlari.

O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi, Xalq ta'limi vazirligi, Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi ta'lim sohasidagi vakolatli davlat boshqaruvi organlaridir.

Ta'lim sohasidagi vakolatli davlat boshqaruvi organlari o'z vakolatlari doirasida:

- ta'lim sohasidagi yagona davlat siyosatini amalga oshiradi;
- ta'lim sohasidagi tarmoq davlat dasturlarini ishlab chiqadi, tasdiqlaydi va amalga oshiradi;
- ta'lim tashkilotlari faoliyatini muvofiqlashtiradi va ularga uslubiy rahbarlik qilishni amalga oshiradi;
- davlat ta'lim standartlari (shu jumladan maktabgacha ta'lim va tarbiya davlat standarti) va davlat ta'lim talablarida kadrlarning ma'lumoti

- darajasiga va kasbiy tayyorgarligi sifatiga qo'yilgan talablarning ta'lim tashkilotlari tomonidan bajarilishi ustidan nazoratni amalga oshiradi;
- davlat ta'lim standartlari (shu jumladan maktabgacha ta'lim va tarbiya davlat standartini) va davlat ta'lim talablari ishlab chiqilishini ta'minlaydi va ularni tasdiqlaydi;
 - ta'lim oluvchilarning bilim, malaka va ko'nikmalarini baholash tartibini belgilaydi;
 - professional ta'limning kasblar va mutaxassisliklar, oliy ta'limning bakalavriat ta'lim yo'nalishlari va magistratura mutaxassisliklari, shuningdek bilim sohalari va ta'lim sohalari ro'yxatini belgilaydi;
 - ta'lim-tarbiya jarayoniga o'qitishning ilg'or shakllari, yangi pedagogik texnologiyalar, o'qitishning texnik va axborot vositalari joriy etilishini ta'minlaydi;
 - ta'lim tashkilotlarida kadrlarning kasbiy tayyorgarligi sifatini oshirishga qaratilgan chora tadbirlarni ishlab chiqadi, o'quv dasturlarini takomillashtiradi;
 - o'quv adabiyotlarini tayyorlash va nashr qilishni tashkil etadi;
 - o'zlashtirishni baholashga, o'quv jarayonini, ta'lim oluvchilarning yakuniy davlat attestatsiyasini tashkil etishga oid normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlaydi, shuningdek eksternat tartibida ta'lim oluvchilarning toifalarini belgilaydi;
 - davlat oliy ta'lim muassasalarining rektorlarini tayinlash to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasiga takliflar kiritadi;
 - ta'lim tashkilotlarining rahbar va pedagog kadrlarini tayyorlashni, qayta tayyorlashni va ularning malakasini oshirishni tashkil etadi;
 - ta'lim tashkilotlarida moddiy-texnika resurslaridan foydalanishga doir talablarni ishlab chiqadi;
 - ta'lim sohasidagi normativ-huquqiy hujjatlarni ishlab chiqishda ishtirok etadi;
 - ta'lim sohasida xalqaro hamkorlikni amalga oshiradi.

Ta'lim sohasidagi vakolatli davlat boshqaruvi organlari qonun hujjatlariga muvofiq boshqa vakolatlarni ham amalga oshirishi mumkin.

“Boshqaruv” tushunchasining mohiyati. Ta'lim muassasasi faoliyatini boshqarish tushunchasining tavsifi. Ta'lim muassasasini boshqarish. Boshqarish ma'lum bir ob'yektga tashkiliy, rejali, tizimli ta'sir ko'rsatish demakdir. Ta'lim muassasasining pedagogik faoliyatini boshqarish deb esa pedagogik jarayonini rejalashtirish, tashkil etish, rag'batlantirish, natijalarni nazorat va tahlil qilishga aytiladi. Ta'lim muassasalarini boshqarish nazariyasi ta'lim muassasalarining

menejmenti nazariyasi bilan boyitildi. Menejment nazariyasi xodimlarga nisbatan ishonch, ularning unumli mehnat qilishlari uchun sharoit yaratish hamda o‘zaro hurmat bilan tavsiflanadi.

Menejment mavjud minimal imkoniyatlardan maksimal natijalarga erishish maqsadida muayyan xodim yoki guruhga ta’sir etish, ular bilan hamkorlik qilish jarayonidir. Olimlar ta’lim menejmetining bir qator o‘ziga xos xususiyatlarga ega ekanligini ham ta’kidlab o‘tishadi. Ular orasida quyidagi xususiyatlar asosiy hisoblanadi:

- ta’lim menejmenti «maqsadga muvofiqlik» so‘zi bilan aniqlanadigan ma’naviy o‘lchovga ega;
- ta’lim menejmenti – bu fan va san’at (chunki bunda insonlar o‘rtasidagi o‘zaro munosabatlar katta rol o‘ynaydi);
- menejment mazmunida o‘z aksini topadigan shaxs, davlat va jamiyat manfaatlarining o‘zaro dialektik birligi;
- ta’limni boshqarishda jamoatchilikning faol qatnashuvi.

Yuqoridagilardan ko‘rinib turibdiki, endilikda ta’lim tizimini davlat tomonidan boshqarishdan davlat-jamoatchilik boshqaruviga o‘tiladi. Davlat-jamoatchilik boshqaruvining maqsadi – ta’lim muassasalarining dolzarb masalalarini davlat va jamoatchilik hamkorligida hal qilish, o‘qituvchilar, o‘quvchilar hamda otanalarga ta’lim dasturlarini, turlarini, ta’lim muassasalarini tanlashda huquq va erkinlik berishni kengaytirishdan iborat.

Adabiyotlar:

1. Конаржевский Юрий Анатольевич XVI Международная конференция. Дата обращения: 14 августа 2020.
2. А.Т.То‘xtaboyev Umumiy pedagogika. Toshkent. 28 okt. 2023.
3. Anri Fayol Sanoat va umumiy ma’muriyat. Fransiya. 1916 yil.

РЕЗЮМЕ

Maqolada boshqaruv tushuncha, ta’lim muassasasi faoliyatini boshqarish, davlat-jamoatchilik tamoyiliga ko‘ra boshqarishning psixologik-pedagogik asoslari haqida fikr yuritilgan

РЕЗЮМЕ

В статье рассматриваются понятие менеджмента, управление образовательными учреждениями, психолого-педагогические основы управления по государственно-общественному принципу

SUMMARY

The article discusses the concept of management, management of educational institutions, psychological and pedagogical foundations of management according to the state-social principle